

Міжнародне публічне право

Анотація

У підручнику відповідно до програми курсу міжнародного публічного права, висвітлюються основні принципи, галузі й інститути сучасного міжнародного публічного права, розглядаються основні напрямки розвитку міжнародного права, аналізується договірна практика України і її національне законодавство на предмет відповідності нормам чинного міжнародного права й договірних зобов'язань держави.

Для студентів, аспірантів і викладачів юридичних академій, вузів, факультетів і училищ, а також для всіх, хто цікавиться міжнародним правом і зовнішньою політикою.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	11
---------------------	----

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Розділ 1. ПОНЯТТЯ І ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

1.1. Поняття і визначення міжнародного права	14
1.2. Особливості міжнародного права	34
1.3. Міжнародне право та міжнародна система	37
1.4. Основні риси сучасного міжнародного права	38
1.5. Глобалізація й глобальні проблеми виживання людської цивілізації	39
1.6. Правова глобалізація та її вплив на подальший розвиток міжнародного права	46
1.7. Міжнародне публічне і міжнародне приватне право	59
1.8. Галузі й інститути міжнародного права	61
<i>Література</i>	61
<i>Спеціальні терміни</i>	62
<i>Контрольні питання</i>	62

Розділ 2. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

2.1. Поняття, значення й періодизація історії міжнародного права	64
2.2. Міжнародне право Стародавнього світу	68
2.2.1. Єгипет і Дворіччя (Тигр і Євфрат)	68
2.2.2. Стародавня Греція	69
2.2.3. Стародавній Рим	75
2.2.4. Стародавній Схід (Індія, Китай)	83
2.2.5. Вплив Арабського Сходу на формування міжнародного права	87
2.3. Роль Візантії в розвитку міжнародного права	88
2.4. Колонізація	90
2.5. Вестфальський мир (1648 р.)	91
2.6. Роль Великої французької революції в розвитку міжнародного права	93
2.7. Конгреси й конференції XIX в. і міжнародне право	94
2.8. Основні тенденції розвитку буржуазної науки міжнародного права	96
2.9. Роль Великої Жовтневої соціалістичної революції в становленні нового міжнародного права	97
2.10. Тенденції розвитку міжнародного права до початку Другої світової війни	99
2.11. Вплив Другої світової війни на розвиток міжнародного права	100
<i>Література</i>	102
<i>Контрольні питання</i>	103

Розділ 3. НОРМИ І ДжЕРЕЛА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

3.1. Поняття норми міжнародного права	105
3.2. Структура норм міжнародного права	109
3.3. Види міжнародно-правових норм	110
3.4. Нова феноменологія норм міжнародного права	112
3.5. Джерела міжнародного права	120

3.6. Договір і звичай — основні джерела міжнародного права	121
3.7. Допоміжні джерела міжнародного права	125
3.8. Кодифікація міжнародного права	127
<i>Література</i>	129
<i>Спеціальні терміни.</i>	130
<i>Контрольні питання.</i>	130

Розділ 4. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

4.1. Юридична природа основних принципів міжнародного права	132
4.2. Принцип суверенної рівності держав	139
4.3. Принцип незастосування сили або погрози силою	141
4.4. Принцип територіальної цілісності держав	142
4.5. Принцип непорушності (недоторканності) державних кордонів	143
4.6. Принцип мирного вирішення міжнародних спорів	144
4.7. Принцип невтручання у внутрішні справи	145
4.8. Принцип поваги прав людини	146
4.9. Принцип рівноправності та самовизначення народів і націй	147
4.10. Принцип міжнародного співробітництва	149
4.11. Принцип сумлінного виконання міжнародних зобов'язань	150
<i>Література</i>	152
<i>Спеціальні терміни.</i>	153
<i>Контрольні питання.</i>	153

Розділ 5. СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

5.1. Поняття і властивості суб'єкта міжнародного права	154
5.2. Види суб'єктів міжнародного права	156
5.3. Держави — основні суб'єкти міжнародного права	157
5.4. Види держав	157
5.5. Міжнародна правосуб'єктність націй і народів, що борються за національне визволення	162
5.6. Правосуб'єктність міжнародних організацій	164
5.7. Проблема міжнародної правосуб'єктності фізичних осіб.	166
5.8. Обмеження міжнародної правосуб'єктності.	169
5.9. Міжнародна правосуб'єктність державоподібних суб'єктів	176
<i>Література</i>	183
<i>Спеціальні терміни.</i>	184
<i>Контрольні питання.</i>	184

Розділ 6. ВИЗНАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

6.1. Поняття визнання	186
6.2. Форми визнання	190
6.3. Види визнання	191
<i>Література</i>	194
<i>Спеціальні терміни.</i>	195
<i>Контрольні питання.</i>	195

Розділ 7. ПРАВОНАСТУПНИЦТВО У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

7.1. Поняття і види міжнародного правонаступництва.	196
7.2. правонаступництво держав стосовно міжнародних договорів	198

7.3. правонаступництво держав стосовно державної власності, державних архівів і державних боргів	199
7.4. правонаступництво України у зв'язку з припиненням існування Союзу Радянських Соціалістичних Республік	200
<i>Література</i>	203
<i>Спеціальні терміни.</i>	204
<i>Контрольні питання.</i>	204

Розділ 8. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І САНКЦІЇ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

8.1. Поняття і підстави міжнародно-правової відповідальності	205
8.2. Поняття міжнародного правопорушення	209
8.3. Види міжнародних правопорушень	214
8.4. Види і форми відповідальності	216
8.5. Обставини, що виключають відповідальність держав	218
8.6. Відповідальність міжнародних організацій	222
8.7. Санкції в міжнародному праві	225
<i>Література</i>	230
<i>Спеціальні терміни.</i>	231
<i>Контрольні питання.</i>	231

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Розділ 9. ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

9.1. Кодифікація права міжнародних договорів	233
9.2. Поняття міжнародного договору	235
9.3. Види міжнародних договорів	237
9.4. Порядок і стадії укладання міжнародних договорів	243
9.5. Законодавство України про міжнародні договори	265
<i>Література</i>	273
<i>Спеціальні терміни.</i>	275
<i>Контрольні питання.</i>	275

Розділ 10. ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

10.1. Історичні аспекти створення міжнародних організацій	277
10.2. Поняття і види міжнародних організацій	280
10.3. Правосуб'єктність міжнародних організацій	284
10.4. Організація Об'єднаних Націй: історія створення, правовий статус, головні органи.	290
10.5. Проблема реформування Організації Об'єднаних Націй	300
10.6. Спеціалізовані органи Організації Об'єднаних Націй з прав людини	309
10.6. Спеціалізовані установи Організації Об'єднаних Націй.	314
10.7. Регіональні міжнародні організації	322
10.8. Міжнародні конференції	344
<i>Література</i>	347
<i>Спеціальні терміни.</i>	350
<i>Контрольні питання.</i>	350

Розділ 11. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ПРАВ ЛЮДИНИ

11.1. Міжнародна правосуб'єктність фізичних осіб	352
--	-----

11.2. Покоління прав людини	354
11.3. Основні міжнародно-правові акти про права людини	375
11.4. Класифікація міжнародних актів про права людини	376
11.5. Міжнародні органи із захисту прав людини	377
11.6. Міжнародні акти про права людини і законодавство України	382
<i>Література</i>	422
<i>Спеціальні терміни</i>	424
<i>Контрольні питання</i>	424

Розділ 12. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ГРОМАДЯНСТВА

12.1. Громадянство та його значення для міжнародного права	426
12.2. Способи набуття громадянства	432
12.3. Припинення громадянства	446
12.4. Подвійне громадянство і безгромадянство	451
12.5. Правовий стан іноземців	453
12.6. Правовий статус біженців і переміщених осіб	463
12.7. Міжнародно-правові аспекти проблеми прав негромадян	467
12.8. Право притулку	473
<i>Література</i>	475
<i>Спеціальні терміни</i>	476
<i>Контрольні питання</i>	476

Розділ 13. ТЕРИТОРІЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

13.1. Поняття і види територій	478
13.2. Державна територія	480
13.3. Способи придбання державної території	489
13.4. Державні кордони	494
13.5. Міжнародна (недержавна) територія	502
13.6. Міжнародні і багатонаціональні ріки	503
13.7. Правовий режим Дунаю	506
13.8. Правовий режим Арктики й Антарктики	508
<i>Література</i>	512
<i>Спеціальні терміни</i>	513
<i>Контрольні питання</i>	513

Розділ 14. ДИПЛОМАТИЧНЕ ПРАВО

14.1. Право зовнішніх зносин	515
14.2. Органи зовнішніх зносин держави	518
14.3. Поняття дипломатичного права та його джерела	534
14.4. Дипломатичні представництва	537
14.5. Функції дипломатичного представництва	538
14.6. Глава і персонал дипломатичного представництва	540
14.7. Дипломатичні привілеї та імунітети	547
14.8. Торгові представництва	551
14.9. Постійні представництва держав при міжнародних організаціях	553
14.10. Спеціальні місії	556
<i>Література</i>	558
<i>Спеціальні терміни</i>	561
<i>Контрольні питання</i>	561

Розділ 15. КОНСУЛЬСЬКЕ ПРАВО

15.1. Поняття консульського права і його джерела	563
15.2. Консульські представництва	565
15.3. Глава і персонал консульської установи.	571
15.4. Консульські привілеї та імунітети	575
<i>Література</i>	579
<i>Спеціальні терміни.</i>	580
<i>Контрольні питання.</i>	580

Розділ 16. МІЖНАРОДНЕ МОРСЬКЕ ПРАВО

16.1. Поняття і просторова дія міжнародного морського права	581
16.2. Кодифікація міжнародного морського права	584
16.3. Внутрішні морські води і їхній правовий режим	592
16.4. Територіальне море (територіальні води) і його правовий режим	597
16.5. Прилегла зона та її правовий режим	602
16.6. Відкрите море і його правовий режим.	604
16.7. Континентальний шельф	607
16.8. Міжнародний район морського дна (Район)	615
16.9. Виняткова економічна зона	617
16.10. Міжнародні протоки і міжнародні канали	619
16.11. Води держав-архіпелажів (води архіпелагу).	628
<i>Література</i>	630
<i>Спеціальні терміни.</i>	632
<i>Контрольні питання.</i>	632

Розділ 17. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО В ПЕРІОД ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

17.1. Міжнародне право в період збройних конфліктів — галузь міжнародного права	634
17.2. Види збройних конфліктів	641
17.3. Початок війни і його правові наслідки. Театр війни	645
17.4. Учасники збройних конфліктів	648
17.5. Обмеження засобів і методів ведення війни	651
17.6. Ведення морської війни	656
17.7. Режим військового полону	659
17.8. Режим воєнної окупації	660
17.9. Захист цивільних об'єктів і культурних цінностей під час збройних конфліктів	661
17.10. Нейтралітет у війні.	662
17.11. Закінчення війни і його міжнародно-правові наслідки	663
<i>Література</i>	665
<i>Спеціальні терміни.</i>	667
<i>Контрольні питання.</i>	667

Розділ 18. МІЖНАРОДНЕ ПОВІТРЯНЕ ПРАВО

18.1. Поняття і джерела міжнародного повітряного права	669
18.2. Міжнародні польоти та їх правове регулювання	671
18.3. Правовий статус повітряного судна й екіпажу.	679
18.4. Надання допомоги повітряним судам і за допомогою повітряних судів	680
18.5. Адміністративні формальності при міжнародній аеронавігації.	681

18.6. Міжнародна регламентація боротьби з актами незаконного втручання в діяльність цивільної авіації	682
18.7. Відповідальність суб'єктів у міжнародному повітряному праві	685
18.8. Міжнародні авіаційні організації	687
<i>Література</i>	692
<i>Спеціальні терміни</i>	693
<i>Контрольні питання</i>	693

Розділ 19. МІЖНАРОДНЕ КОСМІЧНЕ ПРАВО

19.1. Міжнародне космічне право та його джерела	695
19.2. Основні принципи космічної діяльності	696
19.3. Міжнародно-правова регламентація умов космічної діяльності	699
<i>Література</i>	705
<i>Спеціальні терміни</i>	706
<i>Контрольні питання</i>	706

Розділ 20. МІЖНАРОДНЕ ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

20.1. Історико-правові аспекти міжнародного регулювання охорони навколишнього природного середовища	708
20.2. Поняття, джерела й принципи міжнародного екологічного права	735
20.3. Міжнародне співробітництво в області охорони навколишнього середовища.	742
<i>Література</i>	746
<i>Спеціальні терміни</i>	747
<i>Контрольні питання</i>	747

Розділ 21. МИРНІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ

21.1. Поняття міжнародного спору.	748
21.2. Засоби вирішення міжнародних спорів	750
21.3. Безпосередні переговори, посередництво, добрі послуги	751
21.4. Міжнародна процедура з примирення.	753
21.5. Міжнародний арбітраж (третейський суд).	754
21.6. Міжнародна судова процедура	755
21.7. Розв'язання спорів у міжнародних організаціях	757
<i>Література</i>	759
<i>Спеціальні терміни</i>	760
<i>Контрольні питання</i>	760

Книги, які можуть вас зацікавити

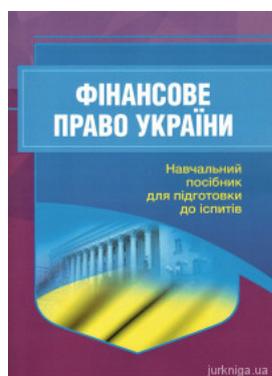
Кодекс України про адміністративні правопорушення

Цивільний Кодекс України

Кримінальний кодекс України

Фінансове право. Навчальний посібник для підготовки до іспитів

Кодекс адміністративного судочинства України

Закон України "Про захист персональних даних"

Перейти до галузі права
Міжнародне право

[Перейти на сайт](#) →